

УДК 025.5:027.7(477.73)

Сучасні аспекти інформаційно-бібліографічної діяльності бібліотеки МНАУ

Ястремська Анна Анатоліївна

В епоху сучасного реформування процесів вищої освіти на бібліотеку вищого навчального закладу потужно впливає глобалізація освіти, зміни традиційних форм і методів подання інформації, розвиток нових форм і засобів комунікативної взаємодії.

Ці процеси потребують від бібліотек неперервної модернізації і трансформації бібліотечних функцій, впровадження інноваційних форм обслуговування і сучасних інформаційних послуг. Використання новітніх технологій інформаційного забезпечення нерозривно пов'язано з навчальним процесом та високою інформаційною культурою споживачів бібліотечних послуг і продуктів в університеті.

Підготовка спеціалістів у галузі сільського господарства пов'язана з розвитком агропромислового виробництва, забезпеченістю своєчасного виконання всіх процесів в аграрній сфері та передбаченням майбутніх подій внаслідок реалізації положень Угоди між Україною та Європейським Союзом. Бібліографічна служба одна із перших відчуває зміни, які відбуваються в житті суспільства.

Тому, головною функцією інформаційно-бібліографічної роботи бібліотеки МНАУ є інформаційне забезпечення навчального та наукового процесів. Воно включає широкий спектр діяльності: довідково-бібліографічне обслуговування ко-

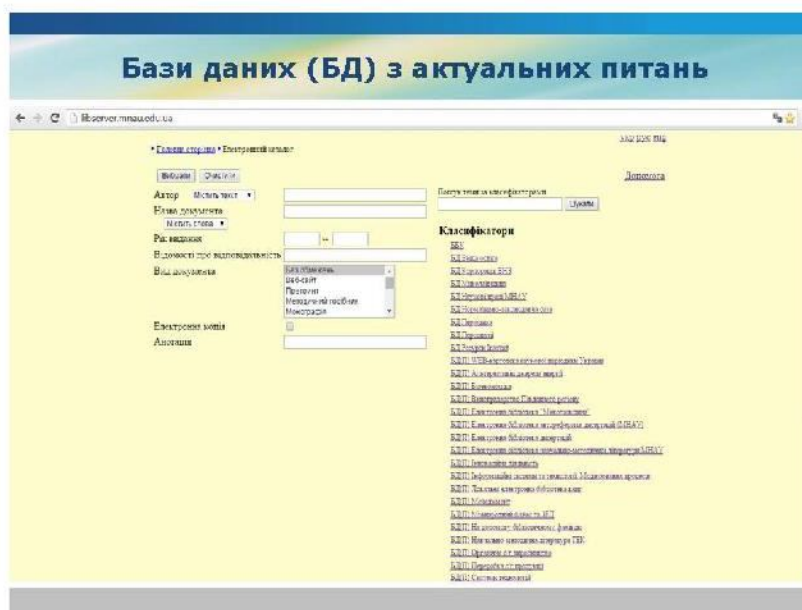
ристувачів, проведення занять з основ інформаційної культури, інформування професорсько-викладацького складу, створення бібліографічних покажчиків, власних БД тощо. Повнота та оперативність задоволення інформаційних потреб користувачів є основою цієї діяльності. Впровадження новітніх технологій змінює форми та методи інформаційно-бібліографічної роботи, які в свою чергу передбачають використання нових джерел інформації та новітніх бібліотечних технологій.

Сьогодні інформаційно-бібліографічне обслуговування в значній мірі визначає характер бібліотеки як науково-освітнього, інформаційного та культурного центру. Особливістю роботи бібліотеки МНАУ є оперативне інформаційне забезпечення наукової діяльності науково-педагогічних працівників університету.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій впливає на зміст та форми довідково-бібліографічної роботи. Довідково-бібліографічний фонд в його звичайному вигляді доповнюється і замінюється електронними джерелами, які створюють основу для виконання різноманітних запитів користувачів. Враховуючи вимоги сьогодення, бібліотеки змушені пристосовуватися до нових реалій, переорієнтувати свою діяльність у бік віддаленого користувача, змінюючи форми своїх продуктів і послуг.

Втіленням сучасного каналу доступу до різноманітних бібліотечних послуг та інформаційних ресурсів стали бібліотечні веб-сайти. Бібліотечний сайт - необхідність нашого часу. Саме за допомогою сайту можна створити образ своєї бібліотеки як багатого ресурсного центру.

Сайт нашої бібліотеки містить безліч цікавої та корисної інформації, яка постійно оновлюється.

Склад БД розширюється, покращуються технічні можливості їх використання, що відповідно, збільшує кількість звернень користувачів до електронних ресур-

сів. У зв'язку з цим бібліотека активізує роботу щодо надання зручного доступу до зовнішніх інформаційних ресурсів. В інформаційно-бібліографічному обслуговуванні користувачів фахівцями бібліотеки нашого університету вже майже протягом 8 років створюються бази даних (БД) з актуальних питань сільськогосподарського виробництва, економіки АПК, механізації галузей тваринництва й рослинництва, оскільки вони відіграють велику роль в інформаційному забезпеченні аграрної галузі й виконують функцію автоматизованих інформаційно-бібліотечних систем з накопичення інформації.

Електронний каталог бібліотеки МНАУ містить 27 БД, з них 18 повнотекстові. Найбільш актуальні з них: «Альтернативні джерела енергії», «Виноградарство Південного регіону», «Біоекономіка», «Інформаційні системи та технології. Моделювання процесів», «Органічне сільськогосподарське виробництво». Доступ до БД дає змогу віддаленим користувачам здійснювати цілодобовий пошук інформації та отримувати її незалежно від часу і місця знаходження. З метою популяризації, реклами наукових напрацювань вчених університету створена і щомісячно поповнюється БД «Наукові праці МНАУ».

Сучасні комп'ютерні технології значно розширили можливості задоволення інформаційних потреб користувачів та надання якісних інформаційних послуг. В рамках проекту ELibUkr надається тестовий доступ до різноманітних БД. На сьогодні сайт бібліотеки МНАУ містить посилання на повнотекстову БД BIOONE, що включає журнали різних наукових товариств та дослідницьких інститутів, у галузі біології, екології та наук про навколишнє середовище.

База нараховує 176 назв журналів від 132 видавців. Також надано безкоштовний доступ до БД «Ліга-Закон», яка призначена для оперативного доступу до всього спектру актуальної правової, довідкової та ділової інформації. Для пошуку

інформації законодавчого характеру використовується локальна мережа університету.

Найчастіше саме за станом інформаційно-бібліографічного обслуговування користувачі оцінюють роботу бібліотеки в цілому. На сьогодні актуальним є створення індивідуалізованих систем обслуговування, які задовольняли б кожного користувача, враховували загальне та індивідуальне в його інтересах. Це стало можливим завдяки електронним технологіям, коли користувач отримує інформацію, не відвідуючи бібліотеку.

Важливе місце у процесі інформування в режимі вибіркового розповсюдження інформації (ВРІ) та диференційного обслуговування керівництва (ДОК) відіграють власні бібліографічні та інформаційні БД бібліотеки.

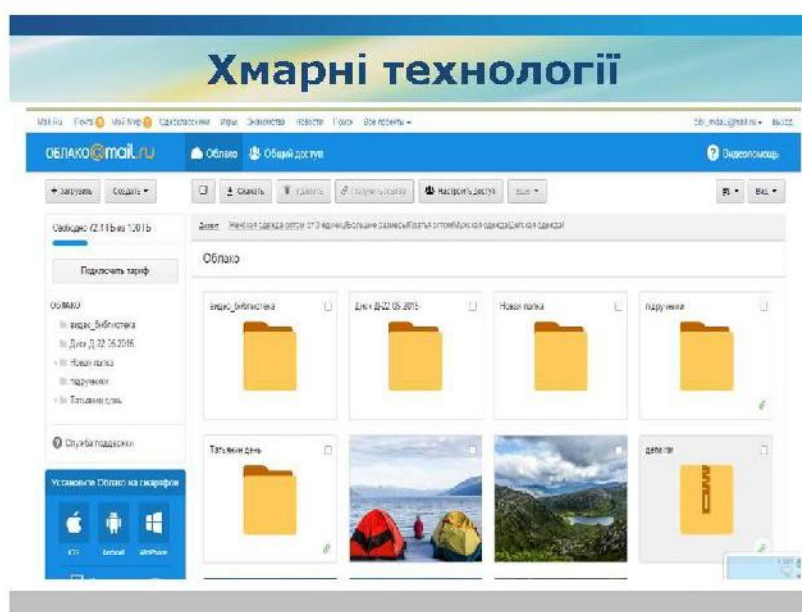
Диференційоване обслуговування керівництва здійснюється за темами: «Проблеми в освіті», «Інновації в освітній діяльності», «Виховна робота у вищій школі», «Наукова робота у вузі», «Дистанційне навчання: передовий досвід», «Вища освіта за кордоном». Обов'язковим елементом бібліографічного інформування є насамперед регулярне і повне відображення нових надходжень. Так раз на три місяці викладачі отримують списки нових надходжень за дисциплінами (облік і аудит, механізація сільськогосподарського виробництва, землеробство, гігієна і ветеринарія тощо). До того ж раз на півріччя на сайті оновлюється перелік періодичних видань, передплачених бібліотекою з посиланнями на повнотекстові сайти видань.

Форми передачі інформації: електронна пошта, традиційні списки літератури, сайт бібліотеки. Окрім того, професорсько-викладацький склад університету має можливість звертатись на сайт бібліотеки, де представлені БД, що містять ін-

формацію з актуальних проблем сільського господарства, книгозабезпеченості дисциплін, актуальних питань вищої школи та ін.

Ще один напрямок діяльності бібліографів у сучасних умовах це – електронна доставка документів, яка є гібридом міжбібліотечного абонементу та бібліографічної служби. Цей сервіс пропонує доставку електронних копій джерел, що знаходяться в фондах бібліотеки, електронних копій частин документів для використання в навчальних чи наукових цілях (статті із газет, журналів, окремі сторінки з книги). Удосконалити та прискорити передачу документів дозволяє новий інтернет-сервіс. Так, ми вже не перший рік в своїй роботі використовуємо «хмарні технології». Однією з ключових особливостей хмарних систем є можливість віддаленого доступу до наданих сервісів.

Під хмарними технологіями розуміють технології розподіленої обробки даних, в якій комп'ютерні ресурси і потужності надаються користувачеві як інтернет-сервіс, а також задовольняють вимогу багатокористувацького доступу. Хмару бібліотеки МНАУ створено на великому комунікаційному порталі mail.ru.

Створення хмари є безкоштовним та дозволяє використовувати інтерактивний простір обсягом 100 Гбайт необмежений період часу. Інтерфейс хмари є інтуїтивно зрозумілим, що дозволяє впровадити хмарні технології в найкоротші строки, не витрачаючи час на навчання працівників бібліотек Територіального Об'єднання сільськогосподарських бібліотек Миколаївської області. В простір хмари вживлене програмне забезпечення, що дозволяє переглядати, редагувати та створювати необхідні файли та документи. За допомогою створеної хмари ми надали великий обсяг підручників та методичних рекомендацій для бібліотек коледжів МНАУ, надіславши електронною поштою посилання на ресурс.

Традиційний напрямок наукової роботи бібліотек ВНЗ – створення бібліографічних покажчиків.

Так кожного року бібліографи МНАУ випускають 10 покажчиків за актуальними темами на допомогу навчальному процесу. Наприклад: «Земельна реформа: проблеми та перспективи», «Безпека праці на підприємстві», «Реформа вищої освіти», «Інтеграція України до ЄС», «Генетика – наука про спадковість і мінливість» та інші. Та близько 30 тематичних списків за різними галузями знань.

Також нами був створений біобібліографічний покажчик наукових праць вчених МНАУ до 30-річчя університету у 2-х томах.

Бібліотека аграрного університету вже давно є учасницею методичного об'єднання бібліотек вищих навчальних закладів м. Миколаєва. На сайті бібліотеки створено БД «Корпорація ВНЗ», що є результатом цієї діяльності.

В рамках своєї участі в цьому об'єднанні наші бібліографи поповнюють БД описами статей журналів «Маркетинг в Україні» та «Актуальні проблеми економіки», який внесений до наукометричної БД «Scopus».

Сьогодні сайти бібліотек і сторінки в соціальних мережах поєднують в собі інформаційні, пошукові, освітні, рекламні, навігаторські функції і є інтегрованим ресурсом. Все це робить їх потужним засобом для просування інформаційно-бібліотечних продуктів і сервісів, а також формування іміджу сучасної бібліотеки.

Присутність бібліотеки у соціальних мережах вже не мода, а необхідність. Соціальні мережі дозволяють спілкуватися з реальними і потенційними читачами у звичному для них середовищі. Це гарний засіб просунення книги, читання й самої бібліотеки у віртуальному середовищі. Соціальні мережі користуються великим попитом не тільки серед студентів, але й спеціалістів. Тому бібліотека МНАУ використовує їх і в якості майданчика для освітньої та інформаційно-бібліографічної діяльності.

Наша бібліотека зареєстрована в таких мержах як ВКонтакте, Facebook, а також у великому комунікативному порталі YouTube. Наповнення новинної стрічки, в основному, складається з новин, що відображають бібліотечні заходи і свята. На сторінках ВКонтакте та Facebook також можна ознайомитися з тематичними списками літератури.

Робота бібліотек в соціальних мережах дозволяє бути ближче до своєї аудиторії, робить розміщення та поширення інформації швидше і простіше, а спілкування - комфортніше. Адже недаремно говорять, що навчання повинно бути там, де студенти проводять більше всього часу. В сьогоденних умовах – це онлайн.

Ще один напрямок інформаційно-бібліографічної роботи бібліотеки МНАУ – це Дні кафедр. День кафедри - комплексна форма обслуговування, що включає

демонстрацію інформаційних ресурсів, що надійшли до бібліотеки, знайомство з новими технологіями в роботі бібліотеки, висвітлення питань взаємодії між бібліотекою та кафедрою. Основна мета заходу – ознайомлення викладачів кафедр про нові надходження літератури та інші інформаційні ресурси за дисциплінами кафедри, а також про сучасні бібліотечно-бібліографічні та електронні ресурси, що використовуються у бібліотеці.

Студентам старших курсів, магістрантам і молодим спеціалістам надаються індивідуальні та групові консультації з методики бібліографічного опису, на яких роз'яснюються правила опису творів друку та електронних ресурсів, правила користування ДБА. Також бібліографи бібліотеки аграрного університету надають допомогу в оформленні текстових документів до видання, редагування списків використаної літератури, присвоєння шифрів УДК, ББК та визначення авторського знаку.

Фахівцями бібліотеки МНАУ розроблені методичні рекомендації щодо бібліографічного опису електронних ресурсів усіх видів, а саме: сторінки із соціальних мереж, блоги, відео та інші. Наразі закінчується робота над рекомендаціями щодо підготовки публікацій та складання списку використаних джерел у міжнародних виданнях, що зареєстровані у наукометричних БД, таких як Scopus, Index Copernicus (IC), Web of Science (WoS) тощо.

Основні принципи довідково-інформаційного обслуговування полягають у загальнодоступності і оперативності інформації. Інформаційно-бібліографічна робота бібліотеки аграрного університету спрямована на довідково-інформаційне обслуговування професорсько-викладацького складу й студентів, розширення інформаційного сервісу.

На завершення, хочу сказати, що бібліотека МНАУ і надалі буде працювати над удосконаленням й пошуком нових підходів та запровадженням нових форм інформаційно-бібліографічної роботи, а також забезпеченням інформаційних потреб реальних і віртуальних користувачів у сфері аграрної освіти і виробництва.

Список використаної літератури

1. Татарчук Л. М. Електронні ресурси і сервісні форми інформаційно-бібліографічної діяльності в Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці НААН / Л. М. Татарчук // Бюлетень Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН. – 2015. – Вип. 1. – С. 131-136.
2. Гриценко Н. Ф. Забезпечення комплексу бібліотечних послуг для задоволення інформаційних потреб науковців і фахівців АПВ України у ННСТБ НААН / Н. Ф. Гриценко // Бюлетень Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН. – 2015. – Вип. 1. – С. 126-130.
3. Сучасні тенденції розвитку бібліотеки в структурі інформаційного забезпечення навчального процесу і наукової діяльності ВНЗ [Електронний ресурс] : матеріали науково-практичної конференції / [уклад. : Н. В. Мороз, Г. В. Макаренко]. – Чернігів : Наукова бібліотека ЧНТУ, 2014. – 80 с. – Режим доступу : <http://library1.stu.cn.ua/wp-content/documents/conferensiy.pdf>. - Дата останнього доступу : 27.10.2015.
4. Козак Н. О. Сучасні підходи до бібліографічної підтримки студентів [Електронний ресурс] / Н. О. Козак // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер. : Бібліотекознавство. Книгознавство. - 2013. - Вип. 3. - С. 242-249. - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nprkpuiovk_2013_3_42.pdf. - Дата останнього доступу : 27.10.2015.
5. Киричок И. Вузовское виртуальное сообщество: миссия библиотеки в соц-сетях / И. Киричок, О. Русанова, К. Тесленко // Бібліотечний форум України. – 2014. - № 3. – С. 18-20.
6. Степаненко Т. В. Довідково-бібліографічний апарат бібліотеки ВНЗ у системі інформаційно-бібліографічного обслуговування [Електронний ресурс] / Т. В. Степаненко // Традиції і новації в інформаційному забезпеченні науки та освіти. - Сімферополь, 2012. – Режим доступу : http://library.zntu.edu.ua/for_librarian/crim_2012/stepanenko.pdf. - Дата останнього доступу : 27.10.2015.
7. Копитко Т. Сучасні напрями оптимізації використання електронно-інформаційних ресурсів / Т. Копитко // Вісник Книжкової палати. – 2015. - № 4. – С. 21-24.
8. Медведева В. Інноваційні технології – майбутнє бібліотеки / В. Медведева // Вісник Книжкової палати. – 2015. – № 8. – С. 28-32.